

† Ἐπισκόπου Ὠρεῶν Κυπριανοῦ
Ἀναπληρωτοῦ Προέδρου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Ἐνισταμένων

**Τὸ «Σιγγίλιον» τοῦ 1583
κατὰ «τοῦ καινοτομηθέντος καλενταρίου παρὰ Λατίνων»**

Μῦθος ἢ πραγματικότητα;

- Α΄.** Ἡ τριπλῆ συνοδικὴ ἀποβολὴ τοῦ νέου Καλενταρίου
- Β΄.** Οἱ Τόμοι τῶν συνοδικῶν ἀποβολῶν
- Γ΄.** Τὰ Ἀγιορειτικὰ ἀντίγραφα τοῦ Μοναχοῦ Ἰακώβου
- Δ΄.** Μία ἄσκοπος διαμάχη
- Ε΄.** Παράρτημα
  - α.** Τὸ πλαστὸ «Σιγγίλιον»
  - β.** Ὁ «Τόμος» Κυρίλλου Λουκάρεως

Φυλὴ Ἀττικῆς
13ῃ Μαΐου 2011 ἐκ.ἡμ.

Τὸ «Σιγγίλιον» τοῦ 1583

κατὰ «τοῦ καινοτομηθέντος καλενταρίου παρὰ Λατίνων»*

Μῦθος ἢ πραγματικότητα;

Α'. Ἡ τριπλῆ συνοδικὴ ἀποβολὴ τοῦ νέου Καλενταρίου

1. Ὁ πάπας Γρηγόριος ΙΓ΄ (1502-1585) μετερρῦθμισε τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ἡμερολόγιο καὶ εἰσήγαγε τὸν ἐπικληθὲν Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο τὴν 5ῃ Ὀκτωβρίου 1582, ἡ ὁποία ἀριθμήθηκε ὡς 15ῃ Ὀκτωβρίου.
2. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ πάπας Γρηγόριος παρεκάλεσε, μέσῳ τριῶν εἰδικῶν Ἀντιπροσωπειῶν, τὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμία Β΄ τὸν Τρανὸν (1536-1595) νὰ ἀποδεχθῆ τὸ Νέο Ἡμερολόγιο.
3. Ὁ Ἱερεμίας ἀπέκρουσε τὸ «λατινικὸν καλενδάριον» καὶ ἐπανειλημμένως κατέκρινε αὐτό, τόσον δι' Ἐπιστολῶν, ὅσον καὶ διὰ Συνοδικῶν Ἀποφάσεων κατὰ τὰ ἔτη 1583, 1587 καὶ 1593.
4. α. «Πατριαρχεύοντος τούτου τοῦ Ἱερεμίου, Σύνοδος Μητροπολιτῶν συνήχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ ,αφγ΄ (1583), ἐπιδημήσαντος καὶ Σιλδέστρου τοῦ Ἀλεξανδρείας, ἥτις κατακρίνασα τὸ καινοτομηθὲν ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Ρώμης Καλενδάριον, δὲν τὸ ἐδέχθη, κατὰ τὴν αἴτησιν τῶν Λατίνων»¹.
6. «Ὁ Ἱερεμίας συνεκάλεσεν ἐν ἔτει 1583 Σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς ἣν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Σίλβεστρος. Ἡ Σύνοδος αὕτη ἐξέδωκε Τόμον κατὰ τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου καταδικάσασα οὕτω τὴν παπικὴν καινοτομίαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μελέτιος [Πηγᾶς, 1549-1601, ὡς Πρωτοσύγκελλος], εὐκαιρίας δοθείσης, κατεπολέμησε τὴν παπικὴν ἐνέργειαν, συγγράψας, τῇ προτροπῇ τοῦ Πατριάρχου Σιλδέστρου, εἰδικὴν μελέτην, ἐπονομάσας ταύτην “ἕτερον Τόμον Ἀλεξανδρινὸν” κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸν διαληφθέντα Τόμον τῆς Κωνσταντινουπόλεως»².
- γ. «Οἱ οὖν ἀνατολικοὶ Πατέρες, Σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτήσαντες [ἐν ἔτει 1583], ὅτε πρῶτον ἐξεφωνήθη ἡ τοῦ Πάσχα παρὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐξερευνηθεῖσα λεγομένη διόρθωσις, τὸν ἐνόησαν ὡς τρόπον, τὴν τῶν Πατέρων Παράδοσιν διωρίαστο κρατεῖν. Ἐπεδήμει δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ αἰοίδιμος πρῶν Ἀλεξανδρείας Σίλβεστρος ἡμᾶς τοῦ Θρόνου καταλιπὼν κυβερνήτας. Ἐκεῖθεν δὲ εἰς ἡμᾶς ἀναζητεύσας ἤξιωσε καὶ παρ' ἡμῶν περὶ τούτου τι γραφῆναι. Ὑπῆρχομεν δὲ ἡμεῖς καὶ πρὶν εἰς Ρώμην ἐπιστεῖλαντες, δεικνύντες μὲν ὑγιᾶς ἔχειν τελούμενον τὸ Πάσχα κατὰ τὸ τῶν Πατέρων Κανόνιον, παρακαλοῦντες δὲ μὴ αὐξεν

τὰς τῶν Ἐκκλησιῶν διαφωνίας. Ἐπειδὴ δὲ ἀντεπέστειλαν μὲν ἐκεῖθεν, ὡς οὐκ ἀσυνέτως διεσκέψαντο Ρωμαῖοι περὶ τοῦ Πάσχα, καὶ οἷον ἀπόδειξιν ἀναντίρρητον, τό, οὐκ ἀσυνέτως ἐσκέψαντο Ρωμαῖοι περὶ τοῦ Πάσχα προτείνοντες ὀρθῶς· ὁ δὲ Γέρων, ἔγραφον, ἐξήτει παρ' ἡμῶν τῆς ὑποθέσεως ἔνδειξιν, ὑπακούσαμεν εἰκότως καὶ Τόμον ἐγράψαμεν Ἀλεξανδρινὸν ἐπωνυμίαν εἰς ἀντιδιαστολήν τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως συντεθέντος Τόμου Συνοδικοῦ»³.

5. Ἐν «ἔτει σωτηρίῳ 1587» «γίνεται καὶ δευτέρα Σύνοδος ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, παρόντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τοῦδε τοῦ Ἱερεμίου, τοῦ Ἀλεξανδρείας Μελετίου τοῦ Πηγᾶ καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Σωφρονίου, καὶ ἀπέβαλον συνοδικῶς τὴν ὑπὸ τοῦ πάπα Γρηγορίου τοῦ ΙΓ' γενομένην διόρθωσιν τοῦ Ἁγίου Πάσχα, ὡς ἐπισφαλῆ, ὡς μὴ ἀναγκαίαν, ὡς πρόξενον πολλῶν σκανδάλων εἰς πάντα τὰ χριστιανικὰ ἔθνη»⁴.
6. α. «Τῇ 12ῃ Φεβρουαρίου 1593», «συνεκροτήθη ἐνδημοῦσα [Ἁγία καὶ Μεγάλη, “πληρεστάτη”] Σύνοδος [ἐν Κωνσταντινουπόλει] ἐν τῷ αὐτόθι ναῷ τῆς “Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς Παμμακαρίστου, τῆς καὶ Παραμυθίας ἐπωνομαζομένης”, καθ' ἣν παρήσαν ἐκτὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ [Πατριάρχου Ἱερεμίου Β'], οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Μελέτιος, ἐπέχων καὶ τὴν θέσιν τοῦ Ἀντιοχείας Ἰωακείμ, καὶ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος, καθὼς καὶ “οἱ πανιερώτατοι Ἀρχιερεῖς ἐκ πάσης Ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὀρθοδόξων”», προκειμένου νὰ ἐπικυρώσῃ τὸ Αὐτοκέφαλον τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ τῶν ἀποφάσεων Αὐτῆς ἐδημοσιεύθη «Πρᾶξις συνοδική, ἐν ἣ καὶ ἀποβολὴ τοῦ νέου καλενταρίου, ἦτοι τῆς περὶ τὸ Πάσχα λατίνων καινοτομίας»⁵.
6. Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Μεγάλη Σύνοδος αὕτη «ἀκολούθως ἐξέδωκε κανόνας εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ἀφορῶντας», ὁ ὄγδοος ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφέρεται στὴν βούλησιν τῶν Ἀρχιερέων «ἀσάλευτον διαμένειν τὸ τοῖς Πατράσι διορισθὲν περὶ τοῦ ἁγίου καὶ σωτηρίου Πάσχα», τὸ δὲ «διορισθὲν» εἶναι ὁ Ἱερὸς Κανὼν Α' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου (341), τὸν ὁποῖον ἐπαναλαμβάνει αὐτολεξεῖ ἡ Σύνοδος τοῦ 1593⁶.
- γ. Ὁ Ἱερὸς Δοσίθεος Ἱεροσολύμων, στὰ Παραλειπόμενα τοῦ ΙΑ' Βιβλίου τῆς Δωδεκαβίβλου (Κεφάλαιον ΙΑ', § 1η), ἐπαναλαμβάνει συνοπτικά, ὅτι ἡ «πληρεστάτη» Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1593 ἀπεφάσισε «ἵνα τὸ Πάσχα γίνηται καθὼς τὸ ἐδιώρισεν ἡ Πρώτη Σύνοδος καὶ τὸ νέον καλαντάριον τὸ ἐπινοηθὲν παρὰ τῶν Λατίνων νὰ ἀναθεματίζεται»⁷.

Β'. Οἱ Τόμοι τῶν συνοδικῶν ἀποβολῶν

1. «Τόμοι», δηλαδή Συνοδικὰ Ἐγγραφα, μὲ τὰ ὅποια ἐπιλύονται σοβαρὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα καὶ ἐκτίθενται τὰ ἐν Συνόδῳ πραχθέντα καὶ ἀποφασισθέντα, τῶν Ἱερῶν Συνόδων 1583, 1587 καὶ 1593 δὲν σώζονται, μόνος δὲ σωζόμενος εἶναι ὁ προμνημονευθεὶς «Τόμος Ἀλεξανδρινὸς περὶ τοῦ Πασχαλίου», ὁ ὁποῖος συνετάγη, μὲ χαρακτηριστὴ ὄμως ἀντιρρητικόν, ὑπὸ τοῦ «μακαριωτάτου καὶ παναγιωτάτου πάπα Ἀλεξανδρείας κυροῦ Μελετίου περὶ τοῦ Πάσχα»⁸.
2. Ἐν τούτοις, δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὑπὸ εὐρείαν ἔννοιαν ὡς Τόμοι τῶν Συνόδων 1583 καὶ 1593 τὰ σωζόμενα κείμενα, διὰ μὲν τὴν τοῦ 1593 ἡ «Πρᾶξις Συνοδική»⁹, διὰ δὲ τὴν τοῦ 1583 ἡ κοινὴ Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀρμενίους τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου Β΄ καὶ Ἀλεξανδρείας Σιλδέστρου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20ῆ Νοεμβρίου 1583, ἐφ' ὅσον «ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη συνεπείᾳ τῆς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο συγκροτηθείσης ἐν Κων/λει συνόδου, ἣτις κυρίως καταδικάζει τὸ γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, διότι κατ' αὐτὸ συμβαίνει νὰ συνεορτάζωμεν τοῖς Ἰουδαίοις, ὅπερ ἐναντίον τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου»¹⁰.
3. Ἡ θεώρησις αὕτη, ὅτι ἡ κοινὴ Ἐπιστολὴ τῶν Ἱερεμίου καὶ Σιλδέστρου πρὸς Ἀρμενίους, δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ Τόμος τῆς Συνόδου τοῦ 1583, ἐνισχύεται ἀπὸ τὸ ὅτι χαρακτηρίζεται ὡς ἐκδοθεῖσα «συνοδικὴ ἀπόφασις» καὶ «ὡς ἐπίσημος πρᾶξις τῆς ὀρθοδόξου Καθολικῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησίας», ἐπίσης δὲ ὅτι καὶ σὲ ἄλλες πηγὰς «πρὸς ταῖς ὑπογραφαῖς τοῦ Ἱερεμίου καὶ Σιλδέστρου εὗρηται καὶ αἱ τοῦ Ἰωακείμ Ἀντιοχείας καὶ Γαβριὴλ Ἀχριδῶν»¹¹.

Γ'. Τὰ Ἀγιορειτικὰ ἀντίγραφα τοῦ Μοναχοῦ Ἰακώβου

1. Ὁ Ἀγιορείτης Μοναχὸς Ἰακώβος Νεασκητιώτης ἀντέγραψε τὸ 1858 διάφορα κείμενα ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναφερθέντων περὶ τῆς ἀποβολῆς καὶ κατακρίσεως τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου, τὰ ὅποια εὐρίσκονται στὸν ὑπ' ἀριθ. 258 Κώδικα τῆς Βιβλιοθήκης Καυσοκαλυβίων, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἐν συνεχείᾳ καταρτίσθηκε ὁ ὑπ' ἀριθ. 722 Κώδιξ τῆς Μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος¹².
2. Τὰ κείμενα τοῦ Μοναχοῦ Ἰακώβου πρωτογενῶς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ προελθόντα στοὺς Κώδικες ἀποτελοῦν μίαν κραυγαλέως αὐθαίρετον ἀνάμειξιν ἕτεροκλίτων καὶ ἕτεροχρονισμένων κειμένων, στὰ ὅποια μάλιστα ἔχουν ἐπενεχθῇ ἐπίσης ἀλλοιώσεις καὶ προσθήκες, ὥστε νὰ ἀπορῇ τις ποῖα τελικὰ ἦταν ἡ πρόθεσις τοῦ πλαστογράφου, παραποιητοῦ καὶ διαστροφέως Ἰακώβου.

3. Τὸ οἰκτρὸν ὄντως σύμφυρμα τοῦ Νεασκητιώτου Μοναχοῦ χαρακτηρίσθηκε αὐθαιρέτως ὡς «Σιγγίλιον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν» «μετ' ἐπιτιμίου καὶ ἀναθέματος», κατὰ δὲ τὴν πορείαν τῆς ἰδιοτελοῦς πλέον χρήσεώς του, 1924 καὶ ἐξῆς, ἐμφανίσθηκε σὲ πολλὰ παραλλαγές¹³, ἢ μίᾳ χειροτέρα τῆς ἄλλης, ἐν τέλει δὲ ἐπεκράτησε ἓνας τύπος μὲ τίτλον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀμάρτυρος στὰ πρωτογενῆ κείμενα τοῦ ΙΣΤ' καὶ ΙΖ' αἰῶνος: «Σιγγίλιον πατριαρχικῆς διατυπώσεως ἐγκυκλίου... μετ' ἐπιτιμίου καὶ ἀναθέματος»¹⁴.
4. Στους προαναφερθέντας Ἀγιορειτικούς Κώδικας ἔχει γίνει ἀνάμειξις καὶ συγκόλλησις τῶν ἐξῆς τριῶν κειμένων, ἀσχέτων μεταξύ των, στὰ ὁποῖα ὡς προελέχθη ἔχουν ἐπενεχθῆ ἀλλοιώσεις καὶ προσθήκες:
- α. τῆς κοινῆς Ἐπιστολῆς πρὸς Ἀρμενίους τῶν Πατριαρχῶν Ἱερεμίου καὶ Σιλδέστρου, 20.11.1583¹⁵.
- β. τῆς «Πράξεως Συνοδικῆς», τοῦ 1593¹⁶.
- γ. τοῦ «Τόμου» Κυρίλλου Λουκάρεως, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας (1570-1638), ἐν Τριγούστῳ τῆς Μολδοβλαχίας 1616¹⁷.
5. Στὸν ἐπικρατήσαντα τύπον τοῦ «Σιγγιλίου» πέντε εἶναι οἱ κραυγαλέες αὐθαιρέσιες τοῦ συμπληρωτοῦ:
- α. **Ὁ τίτλος.** Καθαρὸ ἐπινόημα τοῦ πλαστογράφου.
- β. **Ἡ ἡμερομηνία.** Φέρεται ὅτι συνετάγη τὴν 20.11.1583, παραπέμπουσα στὴν κοινὴ Ἐπιστολὴ τῶν Ἱερεμίου καὶ Σιλδέστρου τοῦ ἔτους 1583, ἐνῶ τὸ παρατειθέμενο κείμενο συνετάγη τὸ ἔτος 1616.
- γ. **Οἱ ὑπογραφές.** Οἱ ὑπογράφωντες Πατριάρχες Ἱερεμίας († 1595) καὶ Σιλδέστρος († 1590) δὲν εὐρίσκοντο ἐν ζωῇ τὸ ἔτος 1616, ὁ δὲ Σωφρόνιος εἶχε ἤδη παραιτηθῆ ἀπὸ τοῦ 1608.
- δ. **Τὸ κείμενο.** Εἶναι τοῦ Λουκάρεως (1616) καὶ ὄχι τῆς Συνόδου τοῦ 1583, τὸ δὲ περιεχόμενό του εἶναι ὄχι μόνον τελείως ἄσχετο μὲ τὸ Ἡμερολογιακὸ Ζήτημα, ἀλλὰ καὶ δεινῶς παραπεποιημένο.
- ε. **Τὸ ἀνάθεμα.** Στὸ κείμενο τοῦ Λουκάρεως ὑπάρχουν ἕξι (6) ἀναθέματα, ἀφορῶντα παπικὰς διδασκαλίαις, στὸ δὲ «Σιγγίλιο» ἔχει προστεθῆ ὑπὸ τοῦ πλαστογράφου ἓνας ἑβδομος ἀναθεματισμὸς γιὰ ὅσους ἀκολουθοῦν «τὸ νεοφεύρετον Πασχάλιον καὶ NEON ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ τῶν ἀθέων Ἀστρονόμων τοῦ Πάπα» (sic)¹⁸.
6. Τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι δῆθεν τὸ περιεχόμενον τῶν δύο προαναφερθέντων Ἀγιορειτικῶν Κωδίκων ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ χειρόγραφον Κώδικα τοῦ Σινᾶ, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐδημοσιεύθη τὸ «Σιγγίλιο» ἐν Ρουμανίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Οὐσπένσκυ, ἐπισκεφθέντα τὸ Σινᾶ ἐν ἔτει 1850, δὲν τεκμηριώνεται, διότι βάσει τῶν ρουμανικῶν πηγῶν μας, ὁ Πορφύριος ἐδημο-

σίευσεν ἐν μεταφράσει μόνο τὸν «Τόμον Ἀλεξανδρινόν» τοῦ Μελετίου Πηγαῖ, ὡς καὶ τὴν Ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Τσάρο τῆς Ρωσίας Θεόδωρον Ἰωάννοβιτς, 12.9.1594¹⁹.

Δ'. Μία ἄσκοπος διαμάχη

1. Μετὰ τὴν εἰσαγωγή τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας ἐν ἔτει 1924, ὡς τοῦ πρώτου δήματος γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ σχεδίου προσεγγίσεως τῶν διηρημένων Χριστιανῶν, συμφώνως πρὸς τὴν οἰκουμενιστικὴ Ἐγκύκλιον τοῦ 1920 τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τὸ λεγόμενον «Σιγγίλιον» τοῦ 1583 ἀνεδείχθη σὲ «πέτρα σκανδάλου» μεταξὺ Οἰκουμενιστῶν καὶ Ἀντι-οικουμενιστῶν, Καινοτόμων καὶ Ἀκαινοτομήτων, οἱ ὁποῖοι ἀναλίσκονται σὲ μίαν ἄσκοπον διαμάχην καὶ μεταθέτουν, ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως, τὴν προσοχὴν σὲ ἓνα ἀσήμαντο σχεδὸν ζήτημα.
2. Στὴν ἱεράν Ἐνστασιν κατὰ τῆς ἐκκλησιολογικῆς αἰρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἡ ὁποία ἐμπεριέχει τὸ Ἡμερολογιακόν, τὸ δῆθεν «Σιγγίλιον» τοῦ 1583 οὐδὲν οὐσιαστικῶς προσφέρει, ἐφ' ὅσον καὶ ἐὰν ἀκόμη ἦταν γνήσιο, δὲν θὰ ἐνεργοῦσε αὐτομάτως καὶ ἀκαριαίως, ἐκβάλλον πάραυτα τοὺς Καινοτόμους ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, διότι τὸ ἀνάθεμα, προκειμένου νὰ ἐνεργοποιηθῇ, ἀπαιτεῖ εἰδικὴν συνοδικὴν κρίσιν, βάσει τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς τάξεως²⁰.
3. Οὕτως ἢ ἄλλως, ἡ Ὄρθόδοξος Ἐνστασις καὶ Ἀποτείχισις δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ χαλκευμένο «Σιγγίλιον» τοῦ 1583, οὔτε καὶ ἀπὸ τὶς συνοδικὰς ἀποφάσεις τοῦ ΙΣΤ' αἰ., διότι ἂν καὶ εἶναι αὐτὲς ἀξιοσέβαστες καὶ ὀδηγητικαί, δὲν ἀφοροῦν ἄμεσα τὴν σύγχρονη μορφή τοῦ Ἡμερολογιακοῦ Ζητήματος, ἐφαρμοσθείσης τὸ 1924 ἐν μέρει τῆς παπικῆς καινοτομίας τοῦ Γρηγορίου ΙΓ', ἐνῶ τὸ Ὄρθόδοξο Πασχάλιο περὶεμεινε ἄθικτον.
4. Αὐτὴ ἡ ἐν μέρει ἀποδοχὴ τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου ἀπαιτεῖ μίαν νέα εἰδικὴν κρίσιν τοῦ ζητήματος ὑπὸ Πανορθόδοξου Συνόδου, ὡς λίαν εὐστόχως ὑπεστήριξε ὁ Ὁμολογητὴς Ἱεράρχης πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος (Καβουρίδης, † 1955), κατακρίνων αὐστηρότατα τὴν ἄποψιν, ὅτι δῆθεν «παρέλκει καὶ περιττεῖ ἡ συγκρότησις Πανορθόδοξου Συνόδου ἢ Μεγάλης Τοπικῆς Συνόδου, διὰ τὴν ἔγκυρον καὶ τελεσίδικον καταδίκην τῆς ἡμερολογιακῆς καινοτομίας», «ἀφοῦ (δῆθεν) αἱ Πανορθόδοξοι Σύνοδοι 1583, 1587, 1593 κατεδίκασαν τὸ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον» ἢ Καινοτομία τοῦ 1924, ἐφαρμόσασα «τὸ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον μόνον διὰ τὰς ἀκινήτους ἐορτὰς καὶ οὐχὶ διὰ τὸ Πάσχα, δι' ὃ κυρίως κατεδικάσθη τὸ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον, ὡς ἀντιπίπτον πρὸς τὸν Ζ' Ἀποστολικὸν Κανόνα, ἀποτελεῖ ζήτημα, ὅπερ πρώτην φορὰν ἐμφανίζεται

εις τὴν ἱστορίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Συνεπῶς ἡ σύγκλησις Πανορθοδόξου Συνόδου οὐ μόνον δὲν περιττεῦει, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται, διὰ τὴν κανονικὴν καὶ ἔγκυρον καταδίκην τοῦ ζητήματος τούτου»²¹.

† Ὁ Ὁραῶν Κυπριανὸς
Ἀναπληρωτὴς Πρόεδρος

Φυλὴ Ἀττικῆς
13ῃ Μαΐου 2011 ἐκ.ἡμ.
† Ἁγίας Μάρτυρος Γλυκερίας

-
- (*) Στὴν παροῦσα περιληπτικὴ ἐργασία δὲν χρησιμοποιεῖται ἡ πλήρης σχετικὴ βιβλιογραφία, προκειμένου νὰ ἐστιασθῇ ἡ προσοχὴ κυρίως στὴν ὑπόθεσι τοῦ «Σιγγιλιού».
1. Μελετίου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τ. Γ', σελ. 402, § 9, ἐν Βιέννῃ 1784· Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ Μετὰ τὴν Ἄλωσιν, σελ. 111-112, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870.
  2. Ἀρχιμανδρίτου Χριστοδοῦλου Παρασκευαῖδη, Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, σελ. 88, ἐν Ἀθήναις 1971.
  3. Μελετίου Πηγᾶ, Ἐπιστολαί, ΚΓ', περιοδ. «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος», τόμ. ΝΓ' 1971, IV, σελ. 611.
  4. Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 113· Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Δωδεκάβιβλος, σελ. 1.169, ἐν Βουκουρεστίῳ 1715.
  5. Ἀρχιμανδρίτου Χριστοδοῦλου Παρασκευαῖδη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 113 ἐ. καὶ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Τόμος Ἀγάπης κατὰ Λατίνων, σελ. 541-547, ἐν ἔτει 1698.
  6. Ἀρχιμανδρίτου Χριστοδοῦλου Παρασκευαῖδη, αὐτόθι.
  7. Δωδεκάβιβλος, τ. 6, σελ. 232, ἐκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1983.
  8. Émile Legrand, *Lettres de Mélétius Pigas*, σελ. 138-155, Paris 1902· ὑπάρχουν καὶ δύο νεώτερες ἐκδόσεις ἐν Ἑλλάδι: 1924 καὶ 1984.
  9. Βλ. ἄνωτέρω, Α', § 6α.

10. Μητροπολίτου Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου, 'Εκκλησιαστική Ιστορία, τ. Γ', Μέρος Α', σελ. 125· ή κοινή 'Επιστολή στο Δοσιθέου 'Ιεροσολύμων, Τόμος 'Αγάπης κατά Λατίνων, σελ. 538-540, ἐν ἔτει 1678: «'Επειδὴ καὶ πάλιν ἡ ἐκκλησία τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης...».
11. 'Αρχιμανδρίτου Γ. Καραβαγγέλη, 'Επιστημονικὴ διατριβὴ περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα, σελ. 121, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1894· 'Αρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ἐν τῇ 'Ανατολῇ, μέρος Β', περιοδ. «'Εκκλησιαστικὸς Κήρυξ» 'Αθηνῶν, ἀριθ. 147/14.4.1918, σελ. 172 καὶ 173, ὡς καὶ ὑποσημ. 1.
12. Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου, Κατάλογος τῶν Κωδίκων τῆς 'Ιερᾶς Σκήτης τῶν Καυσοκαλυβίων καὶ τῶν Καλυβῶν Αὐτῆς, σελ. 129-130, Κῶδιξ 258: «Βίβλος ἱερὰ ψυχοφελεστάτη περιέχουσα... συνήχθησαν ἐκ παλαιῶν χειρογράφων... καὶ μετεφράσθησαν εἰς... ἀπλὴν φράσιν... πόνῳ καὶ σπουδῇ καὶ δαπάνῃ 'Ιακώβου μοναχοῦ... ἐν ἔτει 1858 ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἄθω», 1930.
- Σημείωμα:** Ὁ ἀναφερόμενος ἐνταῦθα ὑπ' ἀριθ. 722 Κῶδιξ τῆς Μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος πιθανὸν εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ρωσικῆς μεταφράσεως, μὲ τίτλο «Σιγγίλιον τῆς Τοπικῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἔτους 1583», ἡ ὁποία δημοσιεῦθηκε στὸ ἐπίσημο περιοδικὸ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς 'Εκκλησίας τῆς Διασπορᾶς, «'Εκκλησιαστικαὶ Εἰδήσεις» [Βελιγράδι], ἀριθ. 15 καὶ 16, 1924, σελ. 18.
- Ὁ Μητροπολίτης πρώην Κιέβου Ἀντώνιος, διαπρεπὴς 'Ιεράρχης καὶ Πρωθιεράρχης τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῶν Ρώσων τῆς Διασπορᾶς, «ἐπίστευσεν ὡς γνήσιον τὸ περίφημον πλαστὸν "Σιγγίλιον" τοῦ 'Ιερεμίου, ὅπερ ὑπεδείχθη αὐτῷ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει» ('Αρχιεπισκόπου Ἄθηνῶν Χρυσοστόμου, Ἡ Διόρθωσις τοῦ 'Ιουλιανοῦ Ἡμερολογίου ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, σελ. 35, Ἀθήνησι 1933).
13. Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου, αὐτόθι, σελ. 130, Κῶδιξ 258, § 27: «καὶ ἰδιαίτερος τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου [1593] ἐδημοσιεῦθησαν λίαν παραπεποιημένα παρὰ φανατικῶν ζηλωτῶν (!)».
14. Βλ. τὸ πλήρες κείμενο στὸ Γρηγορίου Εὐστρατιάδου, Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια περὶ τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, σελ. 119-122, Ἀθήνησι 1929.
15. Βλ. ἄνωτ., Β', § 2.
16. Βλ. ἄνωτ., Α', § 6α.
17. Βλ. Δοσιθέου 'Ιεροσολύμων, Τόμος Ἀγάπης κατά Λατίνων, σελ. 552-554, ἐν ἔτει 1698.
18. Εἶναι ἀξιοπρόσεκτον, ὅτι ὁ ἕβδομος ἀναθεματισμὸς τοῦ «Σιγγιλίου» ἐλλείπει καὶ ἀπὸ τὸ κείμενο τῶν Λατίνων, οἱ ὅποιοι προσεπάθησαν νὰ ἀναρῶσουν τὸν Τόμον τοῦ Λουκαρέως. Βλ. «'Αποδοκιμασία καὶ Κατάκρισις... καὶ ἡ τῶν Ἀναθεματισμῶν παρ' αὐτοῦ δὴ τοῦ Κυρίλλου [Λουκαρέως] πάλαι ἐκφωνηθέντων Ἀπόρριψις», σελ. 119-156, Ρώμη 1671.
19. Βλ. Γρηγορίου Εὐστρατιάδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 208-209· 'Επισκόπου Μελχισεδέκ, «Ὁρθόδοξος 'Εκκλησία καὶ Ἡμερολόγιον», περιοδ. «Ρουμανικὴ Ὁρθόδοξος 'Εκκλησία», τ. Ε', 1880-1881, σελ. 561-604· Μελετίου Πηγᾶ, 'Επιστολαί, «ΚΓ', Θεοδώρῳ τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ ὀρθοδοξοτάτῳ Βασιλεῖ Μοσχόδου καὶ Αὐτοκράτορι πάσης Ρωσίας...», περιοδ. «'Εκκλησιαστικὸς Φάρος», τόμ. ΝΓ' 1971, IV, σελ. 611.
20. Βλ. Ἀριστοτέλους Δ. Δελήμπαση, Πάσχα Κυρίου, σελ. 793-795, Ἀθήνησι 1985.
21. Θεοδωρήτου Μοναχοῦ Ἀγιορείτου, Τὸ Ἡμερολογιακὸν Σχίσμα: Δυνάμει ἢ Ἐνεργείᾳ; Ἅγιον Ὁρος-Ἀθήνησι 1973, σελ. 22-29.

α. Τὸ πλαστὸ «Σιγγίλιον»^(*)

«Σιγγίλιον

Πατριαρχικῆς διατυπώσεως ἐγκυκλίου τῆς ἀπανταχοῦ Ὁρθοδόξοις Χριστιανοῖς εἰς τὸ μὴ παραδέχεσθαι τὸ νεώτερον Πασχάλιον ἢ καλενδάριον τοῦ καινοτομηθέντος μηνολογίου ἀλλ' ἐμμένειν τοῖς ἄπαξ καὶ καλῶς διατυπωθεῖσι παρὰ τῆς Ἀγίας (318) τριακοσίου δέκα ὀκτῶ Θεοφόρα ς Πατράσι τῆς Ἀγ. Οἰκουμενικῆς πρώτης Συνόδου μετ' ἐπιτιμίου καὶ ἀναθέματος.

Πάσι τοῖς ἐν Τριγοβύστι καὶ ἀπανταχοῦ Χριστιανικοῖς γνησίοις τέκνοις τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς χάρις εἴη καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος.

Οὐ μικρὰ τε ζάλη τὴν παλαιὰν ἐκείνην Κιβωτὸν κατέλαβε, ὅτε σφοδρῶς κλυδωνιζομένη ἐφέρετο ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ εἰ μὴ Κύριος ὁ Θεὸς μνησθεὶς τοῦ Νῶε εὐδοκήσειε κοπᾶσαι τὸ ὕδωρ, οὐδεμία ἐλπίς σωτηρίας αὐτῇ ἦν. Οὕτω καὶ τὴν Κεὰν Κιβωτὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας, ἐπὶ ἄσπονδον πόλεμον οἱ κακόδοξοι ἤγειραν καθ' ἡμῶν, κατὰ τούτων καὶ ἡμεῖς τὸν παρόντα τόμον ἐγκαταλιπεῖν ἐγνωμεν, ὅπως τοῖς ἐν τούτῳ γεγραμμένοις ἔχετε κατὰ τῶν τοιούτων ἀσφαλεστέρως τὴν ὑμετέραν ὀρθοδοξίαν συνηγορεῖν. Ἄλλ' ἵνα μὴ τοῖς ἀπλουστέροις φορητὸν εἴη τὸ σύγγραμμα, ἀπλῆ δαλέκτω πᾶσαν ὑμῖν τὴν ὑπόθεσιν καταρτῆσαι ἐγνωμεν, ἥτις ἔχει οὕτως.

Εἰς ἀπλῆν διάλεκτον

Ἄπο τὴν Παλαιὰν Ρώμην ἤλθασιν τινές, ὁποῦ ἔμαθον ἐκεῖ νὰ λατινοφρονοῦσι καὶ τὸ κακὸν εἶναι πῶς ἀπὸ Ρωμαῖοι τῆς Ρούμελης γεννήματα καὶ θρέμματα ὄντες, ὄχι μόνον ἤλλαξαν τὴν πίστιν τους, ἀλλὰ καὶ πολεμοῦσι τὰ Ὁρθόδοξα δόγματα καὶ ἀληθινὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὅπου μᾶς ἐπαρέδωκεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι, καὶ αἱ ἅγιοι Σύνοδοι τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ὅθεν τούτους ὡς σεσηπῶτα μέλη ἀποκόπτοντες ὀρίζομεν

Α') Ὅποιος δὲν ὁμολογεῖ καρδίᾳ καὶ στόματι ὅτι εἶνε τέκνον τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Ὁρθοδόξως βαπτισμένος,

καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνον, οὐσιωδῶς καὶ ὑποτακτικῶς, καθὼς λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, χρονικῶς δὲ ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ὁ τοιοῦτος ἄς εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ ἔστω ἀναθεματισμένος.

Β΄) Ὅποιος δὲν ὁμολογεῖ ὅτι εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Ἁγίας Κοινωνίας πρέπει καὶ οἱ Κοσμικοὶ νὰ μεταλαμβάνουν καὶ ἀπὸ τὰ δύο εἶδη τοῦ Σώματος τοῦ Τιμίου καὶ Αἵματος, ἀμὴ λέγουν πῶς μόνον ἀπὸ τὸ Σῶμα καὶ ἀρκεῖ μόνον νὰ μεταλάβῃ τὴν Σάρκα, ὅτι εἶναι ἐκεῖ καὶ τὸ Αἶμα, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ Χριστὸς εἶπε, καὶ ἔδωκε ξεχωριστὰ κάθε ἓνα, καὶ αὐτοὶ δὲν τὰ φυλάττουν, οἱ τοιοῦτοι ἔστωσαν ἀναθεματισμένοι.

Γ΄) Ὅποιος λέγει ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον εἶχεν ἄζυμον (λειψὸν) καθὼς οἱ Ἑβραῖοι, καὶ ὄχι ἄρτον εὐζυμον, ἤγουν ψωμὶ ἀναδατόν, ἄς ἦγε μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἔστω εἰς τὸ ἀνάθεμα ὡς Ἰουδαϊκὰ φρονῶν καὶ τὰ τοῦ Ἀπαλιναρίου, καὶ τῶν Ἀρμενίων δόγματα προσφέρων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, διὰ τοῦτο καὶ ἐκ δευτέρου ἄς ἔχει τὸ ἀνάθεμα.

Δ΄) Ὅποιος λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ὑμῶν, ὅταν ἔλθῃ νὰ κρίνῃ, δὲν ἔρχεται νὰ κρίνῃ ψυχὰς ὁμοῦ καὶ σώματα, ἀμὴ ἔρχεται διὰ νὰ ἀποφασίσῃ μόνον τὰ σώματα, ἀνάθεμα ἔστω εἰς αὐτόν.

Ε΄) Ὅποιος λέγει πῶς καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν Χριστιανῶν ὅπου ἐμετανόησαν εἰς τὸν κόσμον, ἀφῆ δὲν ἔκαμαν τὸν κανόνα τους, πηγαίνουν εἰς τὸ καθαρτήριο πῦρ ὅταν ἀποθάνουν, ὅπου εἶναι φωτιά καὶ κόλασις καὶ καθορίζονται τὸ ὁ- ὅποιον εἶνε μῦθος ἑλληνικὸς καὶ φρονοῦν πῶς δὲν κόλασις αἰώνιος ὡς ὁ Ὠριγένης καὶ δίδουν ἀφορμὴν μὲ αὐτὸ ἐλευθερίας εἰς τὸ νὰ ἀμαρτάνουν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΣΤ΄) Ὅποιος λέγει πῶς ὁ Πάπας εἶνε κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐχὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὅτι ἔχει Ἐξουσίαν νὰ ἐμβάζῃ εἰς τὸν Παράδεισον μὲ τὰ γραμματὰ του, καὶ συγχωρεῖ καὶ τὰ ὅσα ἀμαρτήματα ἔχει νὰ πράξῃ ὅποιος μὲ χρήματα λάβῃ ἀπὸ αὐτὸν ἰνδουλγειεντζιῶνα (συγχωροχάρτι) ἀνάθεμα ἔχετω ὁ τοιοῦτος.

Ζ΄) Ὅποιος δὲν ἀκολουθεῖ τὰ ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας καθὼς αἱ Ἑπτὰ Ἅγιοι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδος ἐθέσπισαν καὶ τὸ Ἅγιον Πάσχα, καὶ τὸ ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ καλῶς ἐνομοθέ-

τησαν νὰ ἀκολουθῶμεν, καὶ θέλει νὰ ἀκολουθᾷ τὸ νεοφεύρετον Πασχάλιον καὶ NEON ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ τῶν ἀθέων Ἀστρονόμων τοῦ Πάπα, καὶ ἐναντιώνεται εἰς αὐτὰ ὅλα, καὶ θέλει νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ χαλάσῃ τὰ πατροπαράδοτα δόγματα καὶ ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας, ἃς ἔχη τὸ ἀνάθεμα καὶ ἔξω τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῆς τῶν Πιστῶν Ὁμηγύρευος ἃς ἦνε.

Η΄.) Ἐσεῖς δὲ οἱ Εὐσεβεῖς καὶ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ μένετε ἐν οἷς ἐμάθατε καὶ ἐγεννήθητε ἀνετρέφθητε καὶ ὅταν τὸ καλέσῃ ὁ καιρὸς καὶ ἡ χρεία αὐτὸ τὸ αἷμα σας νὰ χύνεται διὰ νὰ φυλάξετε τὴν Πατροπαράδοτον Πίστιν καὶ ὁμολογίαν σας καὶ φυλάγεσθε ἀπὸ τῶν τοιούτων καὶ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Κύριος ὑμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς σᾶς βοηθᾷ ἅμα καὶ ἡ εὐχὴ τῆς ἡμῶν μετριότητος εἶτε μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν.

Ἔτους ἀπὸ Θεανθρώπου ἀφγ΄. (1583). Ἰνδιτιῶνος ιβ΄. Νοεμβρ. Κ΄.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Ἱερεμίας**

Ὁ Ἀλεξανδρείας **Σίλβεστρος**.

Ὁ Ἱεροσολύμων **Σωφρόιος** Καὶ οἱ λοιποὶ Ἀρχιερεῖς τῆς Συνόδου παρόντες».

(*) Γρηγορίου Εὐστρατιάδου, Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, σελ. 119-122, Ἀθῆναι 1929. • Τὸ κείμενο δημοσιεύεται ἀκριδῶς ὡς ἔχει, τ.ἔ. μὲ ὅλα τὰ τυπογραφικὰ καὶ συντακτικὰ ἀβλεπτήματα.

6. Ὁ «Τόμος»

Κυρίλλου Λουκάρεως,
Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας,

ἐν Τριγούστῳ τῆς Μολδαβίας 1616

Κύριλλος ἐλέφ Θεοῦ πάπας
καὶ Πατριάρχης

τῆς μεγάλης πόλεως ἀλεξανδρείας καὶ κριτῆς τῆς Οἰκουμένης^(*).

Πᾶσι τοῖς ἐν τῷ Τριγούστῳ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, τοῦ τε ἱεροῦ καταλόγου. καὶ τῆς κοσμικῆς τάξεως, γνησίοις τέκνοις τῆς ἀγίας τοῦ χριστοῦ καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἀνατολικῆς. τοῖς δικαίως πᾶσαν κενὴν φωνὴν καὶ προσθήκην τῶν τε αἰρετικῶν καὶ τῶν λατίνων τῶν ὑπούλως τὴν ἡμετέραν ὀρθοδοξίαν πολεμούντων, ἀποστρεφόμενοι καὶ ἀποβάλλουσι διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν εὐαγγελικὴν. χάρις εἶη καὶ εἰρήνη, καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Οὐ μικρά τις ζάλη τὴν παλαιὰν κιβωτὸν ἐκείνην κατέλαβεν, ὅτε σφοδρῶς κλυδωνιζομένη καὶ κυμαινομένη ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐφέρετο. τῶν καταρρακτῶν διὰ παραχώρησιν θείαν, ῥαγδαίους ὑετοὺς καταπεμπόντων, καὶ οἶον ἀπειλούντων καὶ τοῖς ἐν τῇ κιβωτῷ. καὶ ἦν ἐλπίς οὐδεμία τοῖς ἐν αὐτῇ κεκλεισμένοις εὐρῆσειν ἀπαλλαγὴν, εἰ μὴ μνησθεῖς τοῦ πηδαλιουχοῦντος Νῶε ὁ Θεὸς εὐδοκήσειε κοπᾶσαι τὸ ὕδωρ. τύποι ὡς οἶμαι, ταῦτ' ἦσαν τῶν κατεχόντων τό γε νῦν δεινῶν, τὴν νέαν κιβωτὸν, τὴν καθ' ἡμᾶς δηλαδὴ ἐκκλησίαν. ἄτινα δεινὰ οὐ παύσεσθαι προσδοκῶμεν, εἰ μὴ Θεὸς τοὺς πονηροὺς καταρράκτας τούτους, τῶν ἀκαιρεοτέρων ψυχῶν λυμεῶνας κατασιγάσειε καὶ καταστρέψειε. ἐπεὶ ἄσπονδον πόλεμον, τὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ βαθεῖαν εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας φθονήσαντες, ἡγείραν καθ' ἡμῶν καὶ ταραξίαι συνέσχοντο τὴν ἐνταῦθα γαλήνην. κατὰ τούτων οὖν σκοπὸν ἔχοντες τὸν παρόντα τόμον ἐγκαταλιπεῖν. ὡς εἶη πᾶσιν ὑμῖν πανοπλία, καὶ τοῖς ἐν τούτῳ γεγραμμένοις ἔχετε κατὰ τῶν τοιούτων ἀσφαλεστέρως τὴν ἡμετέραν ὀρθοδοξίαν συνηγορεῖν. ὡήθημεν, ἵνα μὴ τοῖς ἀπλουστέροις φορτικὸν εἶη τὸ σύγγραμμα, ἀπλῆ διαλέκτῳ πᾶσαν ὑμῖν τὴν ὑπόθεσιν καταστρώσαι ἣτις ἔχει οὕτως.

Ἀπὸ τὴν παλαιὰν ῥώμην ἤλθασι τινες ὅπου ἔμαθαν ἐκεῖ νὰ λατινοφρονοῦσι. καὶ εἶναι τὸ κακὸν πῶς ἀπὸ ῥωμαῖοι τῆς ρόυμελης γέννημα καὶ θρέμμα, ὅπου οἱ γονεῖς τοὺς ἡμπορῶ νὰ εἰπῶ φράγγον ποτὲ δὲν ἴδαν. μετὸ νὰ διαβοῦν εἰς τὴν ῥώμην, ὅχι μόνον ἄλλαξαν τὴν πίστιν τοὺς. ἀλλὰ καὶ πολεμοῦσι τὰ δόγματα τὰ ἀληθινὰ καὶ ὀρθόδοξα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας

ὁποῦ μᾶς ἐπαράδωκεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς, οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος, καὶ αἱ σύνοδοι τῶν ἁγίων Πατέρων. ἐπειδὴ μέλλομεν λοιπὸν ἡμεῖς νὰ λείψωμεν ἀπ' ἐδῶ, παραγγέλλομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ νὰ στέκεσθε στερεοὶ εἰς τὴν εὐσέβειάν σας καὶ ὀρθοδοξίαν σας. καὶ οἱ τοιοῦτοι λατινόφρονες καὶ φθορεῖς τῶν ὑμετέρων συνειδήσεων νὰ μὴν ἔχουν ποσῶς ἀκρόασιν ἀπὸ λόγου σας, ἀλλ' ὡς αἰρετικούς καὶ ἐχθροὺς τῆς σωτηρίας σας νὰ τοὺς ἀποβάλλετε, ὅσαις φοραῖς σᾶς συντυχένουν ἐνάντια ἀπὸ τοῦτα ὁποῦ γράφομεν ἐδῶ κάτω, ἀλλὰ νὰ φρονῆτε οὕτως.

Καὶ πρῶτον. ὅποιος ἐκεῖνος δὲν ὁμολογεῖ καρδίᾳ καὶ στόματι, μάλιστα ὅποιος λέγεται ῥωμαῖος καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας παιδί, καὶ εἶναι βαπτισμένος ῥωμαῖκα χριστιανικὰ ὡς ἡμεῖς, ἔπειτα νὰ μὴν ὁμολογῇ ὅτι τὸ πανάγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνου, οὐσιωδῶς καὶ ὑποστατικῶς. καὶ ὅτι χρονικῶς ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ. ὅστις δὲν ὁμολογεῖ οὕτως, ἀλλὰ λέγει ἐκ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα. ἐκεῖνος ἅς εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μας, καὶ νὰ μὴν ἔχη μαζί μας κοινωνίαν, καὶ ἔστω ἀνάθεμα.

Δεύτερον. ὅποιος δὲν ὁμολογεῖ ὅτι εἰς τὸ μυστήριον τῆς κοινωνίας πρέπει καὶ οἱ κοσμικοὶ νὰ μεταλαμβάνουν τὸ τίμιον καὶ ἄχραντον σῶμα καὶ τὸ αἷμα. ἀμὴ λέγουν πῶς τὸ ἄχραντον σῶμα μόνον πρέπει νὰ κοινωνοῦσι. καὶ ὄχι καὶ τὸ αἷμα, ἔστω ἔξω τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀνάθεμα. Καὶ σιμὰ εἰς αὐτὸ ὅποιος λέγει, πῶς ἀρκεῖ νὰ μεταλάβῃ μοναχὴν τὴν σάρκα, ὅτι εἶναι ἐκεῖ καὶ τὸ αἷμα, ὅπου ὁ Χριστὸς, χωριστὰ, χωριστὰ, ἔδωκε κάθε ἓνα, καὶ αὐτοὶ δὲν τὸ φυλάγουν, ἀνάθεμα.

Τρίτον. ὅποιος λέγει ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον εἶχεν ἄζυμον, σὰν τοὺς ἰουδαίους, καὶ ὄχι ἄρτον ἐνζυμον, ἦγουν ψωμί ἀνεβατόν, ἐκεῖνος ἅς εἶναι μακρὰν ἀπὸ λόγου μας, καὶ ἔστω ἀνάθεμα αὐτῷ ὡς ἰουδαϊκὰ φρονοῦντι καὶ τοῦ Ἀπολιναρίου, καὶ τῶν ἀρμενίδων δόγματα παρεισφέροντι εἰς τὴν ἐκκλησίαν μας. διὰ τοῦτο καὶ ἐκ δευτέρου ἀνάθεμα.

Τέταρτον. ὅποιος λέγει ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ νὰ κρίνῃ δὲν ἔρχεται διὰ τὰς ψυχὰς, ἀλλ' ἔρχεται νὰ ἀποφασίσῃ τὰ κορμιά. ἀνάθεμα.

Πέμπτον, ὅποιος λέγει πῶς αἱ ψυχαὶ τῶν χριστιανῶν ὁποῦ ἐμετανόησαν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἀμὴ δὲν ἔκαμαν τὸν κανόνα τοὺς παγένουν σὰν χωριστοῦν ἀπὸ τὸ κορμὶ εἰς καθαρτήριον πῦρ ὅπου εἶναι φωτιά καὶ κόλασις καὶ τιμωρία, ὁποῦ εἶναι μῦθος ἐλληνικός, ἀνάθεμα. ἐπειδὴ δίδουν ἐλευθερίαν εἰς τὸ ἀμαρτάνειν τοῖς Χριστιανοῖς.

Ἐκτον. ὅποιος λέγει πῶς ὁ πάπας τῆς ρώμης εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας καὶ ὄχι ὁ Χριστός. ἀνάθεμα.

Ὅποιος ἐναντιώνεται εἰς ταῦτα διὰ τὰ ἀνατρέψη καὶ τὰ χαλάση. ἀνάθεμα.

Ἐσεῖς χριστιανοί μου, σᾶς παρακαλῶ διὰ τὸν Κύριον καὶ διὰ τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς σας, νὰ φυλάγεσθε ἀπὸ τοὺς λύκους τούτους, ὅποιοι καὶ ἂν εἶναι, καὶ τοῦτον τὸν τόμον συχνὰ νὰ τὸν διαβάζετε εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ γνωρίζετε τὰ κεφάλαια εἰς τὰ ὁποῖα ἔχουν νὰ σᾶς πολεμοῦν οἱ τοιοῦτοι. οἱ ὅποιοι ὄλην τοὺς τὴν ζωὴν δὲν ἔμαθαν ἄλλο παρὰ πῶς τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς ἐμᾶς νὰ ἐναντιοῦνται. διὰ νὰ γίνεταί πάλιν ἡ φθορὰ καὶ ἡ κακοσύνη εἰς τό γένος μας ἀπὸ ῥωμαίους. ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἀκούοντάς τοὺς ἄς στέκωμεν στεροὶ κατὰ τὸ δυνατόν μας, καὶ παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν νὰ μὴν εἰσέλθητε εἰς πειρασμὸν διὰ τὴν πίστιν. ἀλλ' ὅταν εἶναι χρεῖα πολλὰ γλυκὺ εἶναι νὰ χύσῃ ὁ ἄνθρωπος τὸ αἷμα του διὰ τὴν εὐσέβειάν του. ὅμως εἰς τόσον πρᾶγμα δὲν θέλει τὸ παραχωρήσῃ ὁ Θεός, διὰ νὰ εἶναι οἱ ἐναντίοι οὐδέ τι ποτένιοι. καὶ χάριτι Χριστοῦ ἀμαθεῖς καὶ τυφλοί. πλὴν φυλάγεσθε, καὶ προσέχετε ἀπὸ τῶν τοιούτων. καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός νὰ σᾶς βοηθᾷ, νὰ σᾶς εὐλογᾷ καὶ νὰ σᾶς χάριση εἰρηναίαν κατάστασιν. ἅμα καὶ ἡ εὐχὴ τῆς ἡμῶν μετριότητος εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

(*) Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Τόμος Ἀγάπης κατὰ Λατίνων, σελ. 552-554, ἐν ἔτει 1698.

• Τὸ κείμενο δημοσιεύεται ἀκριβῶς ὡς ἔχει καὶ μόνον μερικὰ τυπογραφικὰ ἀβλεπτήματα ἔχουν διορθωθῆ σιωπηλῶς.